

Χαιρετισμὸς στὸ Συνέδριο τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Ἐπισκόπων τῆς Εὐρώπης γιὰ τὰ Μ.Μ.Ε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΣΙΑΡΑ*

Ἡ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Τύπου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποία ἐκπροσωπῶ, χαιρετίζει τὴν σύναξή σας ἐδῶ στὶς παρυφές τοῦ Ἀρείου Πάγου, μὲ ἀντικείμενο τὰ Μ.Μ.Ε., σὰς εὐχεται κάθε ἐπιτυχία καὶ θὰ περιμένει μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον τὰ πορίσματά σας.

Ἡ ἐπίδραση τῶν Μ.Μ.Ε. εἶναι πλέον ἀδιαμφισβήτητη, καὶ ἴσως νὰ ἔχουμε περάσει ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού «αὐτὸς ὁ πολύποδας θὰ ἦταν ὑπηρετής μας» καὶ νὰ βρισκόμαστε στὴν ἐποχὴ πού εἴμεθα «δουλικά ὑποχέιρα τους».

Σὲ μᾶς δὲν ἔχει ἀναπτυχθεῖ μία θεολογία, ἐπίσημη καὶ συστηματικὴ ἀναφορικὰ μὲ τὴν θέση τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὰ Μ.Μ.Ε. καὶ τὴν χρῆση τους. Ὑπάρχουν δύο βασικὲς τάσεις. Ἡ μία, ἡ ὁποία φαίνεται καὶ νὰ πλειοψηφεῖ, ἔχει ἀποδεχθεῖ καὶ ἔχει ἀποδοθεῖ στὴν χρῆση τους, ἐνῶ ἡ ἄλλη τάση εἶναι ἀρνητικὴ στὴν χρησιμοποίηση τῶν Μ.Μ.Ε., ἢ γιὰ νὰ τὸ διατυπώσω διαφορετικὰ, δὲν θεωρεῖ τὰ Μ.Μ.Ε. ἀκίνδυνα γιὰ τὴν ὑπόστασι τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ κύριος ἐκπρόσωπος αὐτῆς τῆς δεύτερης θέσης εἶναι ὁ μητροπολίτης Περγάμου καὶ Ἀκαδημαϊκός, Ἰωάννης Ζηζιούλας, ὁ ὁποῖος θεωρεῖ τὴν χρῆση τους ἐπικίνδυνη γιὰ τὴν ἴδια τὴν ὑπόστασι τῆς Ἐκκλησίας. Σημειώνει, ὁ Σεβασμιώτατος ὅτι «... τὰ τεχνολογικὰ μέσα κατ' ἐξοχὴν καὶ ἀπὸ τὴν φύση τους προωθοῦν τὴν παγκοσμιοποίηση στὴν πιὸ ὠμὴ καὶ ἰσοπεδωτικὴ τῆς μορφῆ» «Ἐκκλησία καὶ ἔσχατα». Ὁμιλία στὴν Ἀκαδημία Θεολογικῶν Σπουδῶν Ἰ.Μ. Δημητριάδος Βόλος).

Ἡ ὁποία ἀπάντησι ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Θεολογίας –κυρίως ἀπὸ μέρους τῆς Ὁρθόδοξης καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, γιὰ τὸν προτεσταντικὸ κόσμον οἱ προϋποθέσεις εἶναι διαφορετικὲς– ἀναφορικὰ μὲ τὴν χρῆ-

* Ὁ Ἀλέξανδρος Κατσιαράς εἶναι Διευθυντὴς τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ Μέλος τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Τύπου.

ση τῶν Μ.Μ.Ε., γιὰ νὰ εἶναι πειστική, προϋποθέτει τὴν κατανόηση τῆς φύσης, τῆς χρησιμότητας καὶ τῆς λειτουργικότητας τῶν μέσων αὐτῶν καθ' αὐτῶν, ὡς ἀνθρώπινων ἐφευρέσεων.

Θὰ πρέπει νὰ ἀπαντηθεῖ τὸ ἐρώτημα: Εἶναι ἀθῶα καὶ οὐδέτερα ἀπὸ τὴν φύση τους καὶ ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν χρήση τους ἢ –ὅπως σημειώνει ὁ Μὰκ Λούαν, ὁ εἰδικὸς στὰ Μ.Μ.Ε.– τὸ μέσο δὲν ἀποτελεῖ «ἀπλὸ μεταφορέα» μνηυμάτων καὶ νοημάτων, ἀντίθετα αὐτὸ καθορίζει σὲ μεγάλο βαθμὸ, τόσο τὴν μορφή ὅσο τὸ περιεχόμενο τοῦ μνηύματος. Τὸ μέσο τὸ ἴδιο ἀποτελεῖ μὴνυμα» (Μὰκ Λούαν);

Ἄν ἰσχύει ἡ θέση τοῦ Μὰκ Λούαν γιὰ τὴ φύση τῶν Μ.Μ.Ε., τότε καὶ τὸ πιὸ ἅγιο μὴνυμα θὰ διαστρεβλωθεῖ ὅταν μεταφερθεῖ ἀπὸ τὰ Μ.Μ.Ε., κατὰ τὸν τρόπο πὸ ὁ Διάβολος στὴν Ἐδὲμ παραποιεῖ τὴν θεϊκὴ ἐντολή.

Γιὰ νὰ ἀπαντήσουν οἱ Ἐκκλησίες μας ἀναφορικά μὲ τὴν σχέση πὸ μμποροῦν νὰ ἔχουν ἢ νὰ μὴν ἔχουν ἢ μέχρι ποιοῦ βαθμοῦ μμποροῦν νὰ ἔχουν μὲ τὰ Μ.Μ.Ε., πρέπει ἐπιπλέον νὰ λάβουν σοβαρὰ ὑπ' ὄψη τους τὴν ἀντίληψη πὸ ἔχει ἡ καθεμία γιὰ τὸν ἑαυτὸ της.

Πρέπει οἱ Ἐκκλησίες μας νὰ ἔχουν πάντοτε ὑπ' ὄψη τους ἀπὸ πὸ λαμβάνουν ὑπόσταση. Καλοῦνται κάθε ὥρα καὶ στιγμή νὰ ἐπικαιροποιοῦν τὴν ἀπάντηση στὴν ἐρώτηση πὰ εἶναι ἡ πρωταρχικὴ τους σχέση. Βεβαίως αὐτὸ δὲν μμποροῦν νὰ τὸ κάνουν ἐρήμην τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ πρέπει νὰ λαμβάνουν σοβαρὰ ὑπ' ὄψη τους τὰ λόγια του Χριστοῦ πρὸς τοὺς μαθητές του: «ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσί, καθὼς καὶ ἐγὼ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰμί» (Ἰω. ιζ 16), ὅτι τὸ πολίτευμά μας εἶναι «ἐν οὐρανοῖς» (Φιλ. 3, 20), ὅτι «δὲν ἔχομε μένουσα πόλι, ἀλλὰ μέλλουσα ἐπιζητοῦμε» (Ἐβρ. 13,14), ὅτι ἡ πίστη μας «εἶναι ἐλπίζομένων ὑπόστασις πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων» (Ἐβρ. 11,1).

Πρέπει νὰ λαμβάνουν σοβαρὰ ὑπ' ὄψη τους ὅτι ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία βρῖσκεται στὴν ἱστορία ἐντούτοις ἡ ταυτότητά της βρῖσκεται σ' αὐτὸ πὸ θὰ γίνε νει στὰ ἔσχατα.

Εἶναι σαφὲς ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔχει δύο διαστάσεις, τὴν ἱστορικὴ καὶ τὴν ἐσχατολογικὴ, ἐνῶ βρῖσκεται στὴ γῆ ταυτόχρονα εἶναι καθ' ὁδόν, γεγονός πὸ σημαίνει ὅτι τὸ «εἶναι της» ἔρχεται ἀπὸ τὸ μέλλον, ἀπὸ τὰ ἔσχατα.

Αὐτὸ τὸ «μέλλον» τὸ ζεῖ ἡ Ἐκκλησία στὴν εὐχαριστία. Ἐκεῖ προκαταβολικὰ ζεῖ ὁ πιστὸς ἐκεῖνο πὸ θὰ συμβεῖ στὴν Δευτέρα Παρουσία Του. Προγεύεται ἕνα μέλλον κατὰ τὸ ὅποιο τὰ ὄντα στὴν βασιλεία δὲν θὰ εἶναι ὅπως ἀκριβῶς στὴν ἱστορία, ἀλλὰ «ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ». (Μάρκ. 16,17), μετα-

μορφωμένα, ἀπαλλαγμένα ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῶν φυσικῶν νόμων καὶ τοῦ θανάτου

Ἴσως σὲ αὐτὸ νὰ διαφέρει ὁ χριστιανισμὸς ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες κοινότητες καὶ μορφώματα, στὸ ὅτι δηλαδὴ ἡ «*ὁμοθυμαδὸν –Σύναξη– ἐπὶ τὸ αὐτό*» (Πράξ. 2,1) τῶν πιστῶν νὰ εἰκονίζει τὴν τελικὴ Σύναξη τῶν διασκορπισμένων τέκνων τοῦ Θεοῦ, πέριξ τοῦ Χριστοῦ «*ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ*».

Ἡ ὅποια ἀπάντησή μας ἀναφορικὰ μὲ τὰ Μ.Μ.Ε., προϋποθέτει νὰ λάβουμε σοβαρὰ ὑπ' ὄψη τὴ θέση ὅτι ἡ ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας πηγάζει ἀπὸ τὸ «εἶναι» τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅτι τὸ «εἶναι» τοῦ Χριστοῦ δὲν πηγάζει ἀπὸ τὴν ἱστορία, τὴν ὁποία προσλαμβάνει μὲν, ἀλλὰ δὲν ἀπορροφᾶται ἀπὸ αὐτήν.

Ἐπομένως, ἂν ἰσχύει αὐτὴ ἡ ἀντίληψη περὶ τῆς Ἐκκλησίας, δὲν σημαίνει ἄρνηση τῆς ἱστορίας, ἀλλὰ ἄλλη μέθοδος, εἰδικὸς τρόπο προσέγγισής της.

Πάντως ἡ ἐνασχόλησή μας ἀπευθείας μὲ τὴν ἱστορία καὶ μὲ τὰ κοινωνικὰ προβλήματα μᾶλλον προβλήματα μᾶς ἔχει δημιουργήσει, καὶ ἡ Ἐκκλησίες μας ἔχουν δρέφει μὲ τὸ πιὸ σκληρὸ τρόπο τὴν παρουσία τῶν Μ.Μ.Ε.

Ἡ ἐντολή, βεβαίως, τοῦ Χριστοῦ εἶναι οἱ Ἀπόστολοι νὰ μεταφέρουν τὸν μήνυμά Του σ' ὅλο τὸν κόσμον. Ἀλλὰ σὲ αὐτὴ τὴν ἀποστολή της, πῶς καὶ μὲ ποιὸ τρόπο καὶ σὲ πιὸ βαθμὸν μπορεῖ ἡ Ἐκκλησία νὰ χρησιμοποιεῖ τὰ Μ.Μ.Ε. χωρὶς νὰ ἐκοσμικεῖται;

Ἡ μεγαλύτερη δὲ ἐπίδραση τῆς Ἐκκλησίας, ἐδῶ καὶ δύο χιλιάδες χρόνια, στὴν ἱστορία ἔγινε χωρὶς τὰ Μ.Μ.Ε., προβάλλοντας, προσωπικά, μὲ κενωτικὸ τρόπο τὸ ὄραμα τῆς βασιλείας Του. Μήπως ἡ Ἐκκλησία διαφέρει στὸ ὅτι «*δὲν ἀλλάζει τὸν κόσμον μὲ ὅ,τι κάνει ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ μὲ ὅ,τι εἶναι, δηλαδὴ Χριστός*»;

Ἄραγε πῶς Κάτι καὶ Κάποιος, ποὺ δὲν διέπεται ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς νόμους, μπορεῖ νὰ ἀποδοθεῖ ἀπὸ τὰ Μ.Μ.Ε., τὸ ραδιόφωνο, τὸν κινηματογράφον, τὴν τηλεόραση, τὸ διαδίκτυο, ἂν αὐτὰ τὰ μέσα λειτουργοῦν μὲ βάση τοὺς φυσικοὺς νόμους τῆς ἀκουστικῆς καὶ τῆς ὀπτικῆς;

Πῶς μπορεῖ ἡ ἐσχατολογικὴ διάσταση τῆς Ἐκκλησίας νὰ μὴ τραυματισθεῖ ἀπὸ τὴν χρησιμοποίησιν τῆς τεχνολογίας καὶ τῶν μέσων ἐπικοινωνίας;

Μήπως ἄραγε ἡ μετάδοσις τῆς Λατρείας καταργεῖ τὴν ἔννοια τῆς Ἐκκλησίας ὡς προσωπικῆς σχέσης μὲ τὸν Θεὸ καὶ τὸν συνάνθρωπο, τὴν ἀξία τῆς Σύναξης «*ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό*» (Πράξ. 1,2), ὑποτιμᾷ τὸ ἀνθρώπινο σῶμα, τὴν ὕλη καὶ εἰσάγει τὸν ἀποδέκτη σὲ μία εἰκονικὴ πραγματικότητα;

Ἐπάρχει χώρος ἄραγε στὰ Μ.Μ.Ε. νὰ διασωθεῖ ἡ μοναδικότητα, ἡ ἀναφορικότητα καὶ ἡ ἑτερότητα τοῦ ἀνθρωπίνου πρόσωπου;

Καὶ ἂν μπορούμε νὰ τὰ χρησιμοποιοῦμε, ὑπάρχουν κάποιες προϋποθέσεις, καὶ ἂν ὑπάρχουν ποιὲς εἶναι καὶ ὑπάρχει ὄριο στὴ χρήση τους;

Οἱ ἀπαντήσεις στὰ παραπάνω ἐρωτήματα ἴσως δὲν εἶναι εὐκόλες καὶ ἀπλὲς καὶ δὲν θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἀφοριστικές, ἀλλὰ τεκμηριωμένες.

Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἡ συνάντησή σας εἶναι πολὺ σημαντικὴ καὶ εἴθε τὰ συμπεράσματά σας νὰ εἶναι καίρια καὶ διαφωτιστικὰ γιὰ ὅλους μας.

Προσωπικὰ πιστεύω ὅτι τὸ μέλλον τῶν Ἐκκλησιῶν μας μᾶλλον θὰ κριθεῖ, ἂν δὲν ἔχει κριθεῖ, ἀπὸ τὴν σχέση τους μὲ τὰ Μ.Μ.Ε.

Ὁ χριστιανισμὸς βρίσκεται σὲ μία συνεχῆ πρόκληση, σὲ μία διαρκῆ σχοινοβασία, ἀπὸ τὴ μία καλεῖται νὰ καταφάσκει τὴν ἱστορία, ἡ ὁποία κεῖται στὴν κοιλάδα τοῦ θανάτου, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη νὰ ἐμφυσᾷ πνεῦμα ζωῆς σ' αὐτήν. Καλεῖται αὐτὴ ἡ ἀποστολή του νὰ μὴν τὸν ὀδηγεῖ σὲ ἀπορρόφησή του ἀπὸ τὴν ἱστορία, σὲ ἐκκοσμίκευση, ἀλλὰ οὔτε καὶ σὲ ἀδιαφορία γιὰ τὴν ἱστορία.

Καλὴ ἐπιτυχία στὸ Συνέδριό σας,

Σὰς εὐχαριστῶ γιὰ τὴν προσοχή σας.